

ขอคัด
รัฐธรรมนูญไทย

ชวนะ ไตรมาส

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

เชาวนะ ไตรมาศ

ขอเถล็ดรัฐธรรมนูญไทย.--กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, 2540
48 หน้า. 1. ไทย--รัฐธรรมนูญ. I. สถาบันนโยบายศึกษา. II. ชื่อเรื่อง.
342.593
ISBN 974-89927-7-2

ชื่อเรื่อง	ขอเถล็ดรัฐธรรมนูญไทย
ผู้เขียน	เชาวนะ ไตรมาศ
ปีที่พิมพ์	เมษายน 2540
จำนวนพิมพ์	2,000 เล่ม
เจ้าของ	สถาบันนโยบายศึกษา 99/146 ซอยหมู่บ้านงามวงศ์วาน ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 9411832-3 โทรสาร 9411834
ดำเนินการพิมพ์	บริษัท พี. เพรส จำกัด โทร. 331-5107
พิมพ์ที่	บริษัท เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด
จัดจำหน่ายโดย	ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พญาไท กรุงเทพฯ 10330 โทร. 218-7000, 218-3980-2, 255-4433 โทรสาร 255-4441 E-mail : cubook@chula.edu http://www.chula.edu/cubook/index.htm
ราคา	35 บาท

คำนิยาม

หนังสือเล่มนี้ มีคุณค่ายิ่งต่อกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คุณค่าของหนังสือมีอยู่ 3 ประการ คือ

ประการแรก ได้แก่ การให้ความรู้ทั่วไปในมุกกว้างของความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ รูปแบบ ปรัชญา และหลักการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ที่กระชับ เข้าใจง่าย โดยมีการแบ่งหัวข้อย่อยที่ครอบคลุมสารัตถะของรัฐธรรมนูญไว้อย่างดี

ประการที่สอง ได้แก่ การระบุประเด็นโต้แย้งที่เป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งประเด็นทั้ง 8 ประเด็นมีความเกี่ยวโยงกันอย่างแยกไม่ออก และเป็นสิ่งที่สาธารณชนควรให้ความสนใจติดตามต่อไปในกระบวนการพัฒนาทางการเมือง

ประการที่สาม ได้แก่ การนำเอาเกร็ดความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทยมาสรุปย่อไว้ในรูปของตารางที่สามารถนำไปบรรจุไว้ในฐานข้อมูลที่สามารถจัดให้มีการเรียกใช้อย่างอัตโนมัติได้ ตารางเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นโปสเตอร์สื่อการสอนในโรงเรียนได้

รัฐธรรมนูญมีความสำคัญยิ่งต่อระบอบการเมืองของทุกประเทศ สำหรับประเทศไทยเรานั้น ประชาชนได้เอาชีวิตและเลือดเนื้อเข้าแลกมาแล้วหลายครั้งหลายหน และก็ได้มีการบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญมาแล้วหลายครั้งเช่นกัน

ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ เจตนารมณ์ของการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 211 ที่สำคัญยิ่งก็คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญนั้น ประชาชนจะมีเพียงโอกาสอย่างกว้างขวางเท่านั้นมิได้ หากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของรัฐธรรมนูญอีกด้วย

โดยปกติแล้ว เรื่องรัฐธรรมนูญ มักจะเป็นเรื่องทางปรัชญาและเทคนิคที่จำกัดวงแคบเฉพาะผู้เชี่ยวชาญและนักการเมืองเท่านั้น การที่ประชาชนจะมีความรู้ ความ

เข้าใจในเรื่องราวของรัฐธรรมนูญได้ ก็จะต้องมีวิธีการในการนำเสนอและอธิบาย
ง่าย ๆ กะทัดรัดด้วยภาษาที่ไม่ซับซ้อน เมื่อมีความรู้ ความเข้าใจดี ก็จะไปเพิ่มพลัง
ให้แก่ความสนใจ ความกระตือรือร้นตื่นตัวของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นใน
การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย

ผมเองเคยร่วมร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 และมีบทบาทในการเผยแพร่
รัฐธรรมนูญในระยะนั้นด้วย ต่อมาก็ยังได้มีส่วนในการผลักดันการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
มาตรา 211 ผมเคยคิดมานานแล้วว่าเราควรมีเอกสารสั้น ๆ ที่ให้ความรู้เรื่อง
รัฐธรรมนูญแก่สาธารณชนทั่วไป เมื่อ ดร. เชาวนะ ไตรมาศ ได้เรียบเรียงหนังสือ
เล่มนี้เป็นผลสำเร็จ ผมจึงขอแสดงความยินดีและชื่นชมในผลงานที่จะก่อให้เกิด
ประโยชน์อย่างยิ่งต่อกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของคนไทย และเป็นการ
สมควรแก่เวลาที่หนังสือเล่มนี้ ได้รับการพิมพ์เผยแพร่ในระยະที่สังคมไทยกำลังผ่าน
ประสบการณ์ร่วมกันที่สำคัญยิ่ง ผมหวังว่าสาธารณชนจะต้อนรับและใช้ประโยชน์
จากหนังสือเล่มนี้อย่างกว้างขวางและคุ้มค่า

ชัยอนันต์ สมุทวณิช

ประธานสถาบันนโยบายศึกษา

คำนำ

จากสถาบันนโยบายศึกษา

สถาบันนโยบายศึกษา มีความตั้งใจอย่างยิ่งที่จะเสนอผลงานวิจัยเล่มเล็ก “ขอต
เกล้ารัฐธรรมนูญไทย” โดย ดร.เชาวนะ ไตรมาศ เพื่อเป็นบทเรียนและเป็นคู่มือ
สำหรับประชาชน ในการตรวจสอบรัฐธรรมนูญไทย ทั้ง 15 ฉบับที่ผ่านมา และฉบับ
ใหม่ที่กำลังร่างอยู่ในปัจจุบัน

สถาบันนโยบายศึกษาขอเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมร่าง “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน”
ที่จะมีขึ้นในอนาคต โดยผ่านผลงานวิจัยเล่มนี้

ทิพย์พาพร ดันดีสุนทร
รองผู้อำนวยการ
สถาบันนโยบายศึกษา
เมษายน 2540

คำนำ

รัฐธรรมนูญฉบับเป็นประชาธิปไตยกรรมการเมือง อันยิ่งใหญ่ที่ทำให้สังคมมนุษย์ยอมรับให้มีอำนาจปกครอง ซึ่งเป็นการถ่ายเทสิทธิอำนาจอันสมบูรณ์ที่มีอยู่แต่เดิมของประชาชนไปมอบให้ผู้ปกครองใช้เพียงเพื่อหวังจะช่วยอำนวยประโยชน์โภชนาผลให้แก่สังคมโดยรวมมากขึ้น

การใช้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นภาวะความรับผิดชอบทางจริยธรรมอันสูงส่งต่อมนุษยชาติของผู้ปกครอง หากใช้สร้างรัฐธรรมนูญขึ้นมาเพียงเพื่อใช้เป็นพินัยกรรมอำนาจ สำหรับสืบสานมรดกของชนชั้นปกครองด้วยตนเองไม่ หากเป็นเช่นนั้นแล้วรัฐธรรมนูญก็ไม่ผิดอะไรกับไซ้ตรวนที่ผู้ปกครองใช้เป็นเครื่องพันธนาการสิทธิอำนาจของประชาชน ให้จำนนอยู่แต่ภายใต้แอกอำนาจของกลุ่มตนเท่านั้น

ผู้เขียนปรารถนาให้หนังสือเล่มนี้มีส่วนเสริมให้รัฐธรรมนูญไทยในอนาคตเป็นเครื่องมือของประชาชนสำหรับควบคุม ตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ปกครองมากขึ้นแทนที่จะเป็นเพียงเครื่องมือในการใช้อำนาจของผู้ปกครองเหมือนที่ผ่านมา

หวังว่าจะเป็นประโยชน์กับประชาชนโดยตรง และอาจจะมีประโยชน์กับผู้ปกครองบ้างในทางอ้อม

ผู้เขียนขอขอบคุณสถาบันนโยบายศึกษา ที่ได้มอบหมายภารกิจอันสำคัญยิ่งแก่ผู้เขียน และขอขอบคุณบริษัท อินฟอร์เมชั่น โพรไวเดอร์ แอนด์ คอนซัลแตนท์ จำกัด (IP&C) ที่กรุณาสับสนุนข้อมูลในการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้

ดร.เชาวนะ ไตรมาศ

28 กุมภาพันธ์ 2540

สารบัญ

หน้า

1. ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญ	1
2. ความหมายของรัฐธรรมนูญ	2
2.1 ทศนะของอริสโตเติลประชาธิปไตยชาวกรีกโบราณ	2
2.2 ทศนะของลัทธิรัฐธรรมนูญนิยม	2
2.3 ทศนะของกฎหมายมหาชน	2
3. ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ	3
3.1 ภาพสะท้อนผลทางวิวัฒนาการของการปกครอง	3
3.2 ปัจจัยอุปสรรคก่อให้เกิดวิวัฒนาการทางการเมือง	3
4. แหล่งที่มาของรัฐธรรมนูญ	3
4.1 มาจากวิวัฒนาการ	3
4.2 มาจากการสถาปนารัฐใหม่	3
4.3 มาจากการช่วงชิงอำนาจของผู้ปกครอง	3
4.4 มาจากประชาชน	3
5. วัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญ	4
5.1 วางระเบียบแบบแผนการใช้อำนาจ	4
5.2 กำหนดลัทธิทางการเมือง	4
6. รูปแบบของรัฐธรรมนูญ	4
6.1 แบบลายลักษณ์อักษร	4
6.2 แบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร	4
7. นัยสำคัญของรัฐธรรมนูญ 2 รูปแบบ	4
7.1 สิทธิประชาชนได้มาก่อนรัฐธรรมนูญ	4
7.2 สิทธิประชาชนได้มาหลังรัฐธรรมนูญ	4

8. ปรัชญาและหลักการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	5
8.1 ความเป็นกฎหมายสูงสุด	5
8.2 หลักรัฐธรรมนูญนิยม	5
8.3 หลักรัฐบาลโดยรัฐธรรมนูญ	6
8.4 หลักการจำแนกลักษณะของรัฐธรรมนูญ	6
8.5 หลักสิทธิมนุษยชน	6
8.6 หลักความเป็นไปได้	6
8.7 หลักความสมบูรณ์แบบ	7
9. ประเด็นโต้แย้งที่เป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	7
9.1 ใครเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญ	7
9.2 ใครเป็นคนใช้รัฐธรรมนูญ	7
9.3 รัฐธรรมนูญถูกใช้เพื่อใคร	7
9.4 รัฐธรรมนูญมาจากไหน	8
9.5 รัฐธรรมนูญที่ดีเป็นอย่างไร	8
9.6 รัฐธรรมนูญแบบไหนจึงยุติธรรม	9
9.7 รัฐธรรมนูญควรแก้ไขด้วยกลไกอะไร	9
9.8 ใครควรเป็นคนแก้ไขรัฐธรรมนูญ	10
10. เกร็ดความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย	10
10.1 ประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญไทย	10
10.2 สถานภาพของรัฐธรรมนูญไทย	12
10.3 นัยของคำปรารภในรัฐธรรมนูญไทย	15
10.4 ความรุนแรงทางการเมืองกับรัฐธรรมนูญไทย	16
10.5 กระบวนการทางสังคม-การเมืองกับรัฐธรรมนูญไทย	18
10.6 อำนาจผู้ปกครองกับสิทธิเสรีภาพประชาชน ในรัฐธรรมนูญไทย	19
10.7 ผู้ปกครองจากกองทัพ-ระบบราชการกับผู้ปกครอง พรรคการเมืองในรัฐธรรมนูญไทย	21

10.8 ประชาธิปไตย เผด็จการ และกึ่งประชาธิปไตย กับรัฐธรรมนูญไทย	22
10.9 การเข้าสู่อำนาจและการพ้นจากอำนาจของ ผู้ปกครองกับรัฐธรรมนูญไทย	23
10.10 รูปแบบของรัฐสภากับรัฐธรรมนูญไทย	24
10.11 จำนวนรัฐบาลและกลุ่มอำนาจในรัฐบาล กับรัฐธรรมนูญไทย	25
10.12 พรรคการเมือง การเลือกตั้ง และรัฐประหาร กับรัฐธรรมนูญไทย	26
10.13 แบบชั่วคราว และแบบถาวรกับรัฐธรรมนูญไทย	27
10.14 กำลังบังคับและความตกลงยินยอมกับที่มาของ รัฐธรรมนูญไทย	28
11. ข้อสรุปของรัฐธรรมนูญไทย	29
บรรณานุกรม	31